

Jak se vládne ve Venezuele

08.března 2007 Zbyněk Klíč

Historie samostatné Venezuely spadá do roku 1811, kdy se země po válce za nezávislost odtrhla od Španělska. Tento moment však zemi nepřinesl stabilitu. Po celé 19. a v první polovině 20. století stihaly zemi četné občanské války, které často ústily do vojenských diktatur. Poprvé se země stala demokracií v roce 1958, kdy na základě podpisu paktu z Punto Fija vytvořila prezidentský systém, zakotvený ústavou z roku 1961. Po krátkém intermezzu mezi léty 1962 a 1968, kdy vládla vojenská junta, byla obnovena civilní vláda.

Dalšími pokusy o převrat prošla Venezuela v letech 1992 a 2002. V roce 1992 potlačila vláda snahu středních důstojnických kádří. Stejně tak se v roce 2002 podařilo Hugo Chávezovi po jednodenním sesazení z funkce, díky tlaku velkých vlastníků půdy vrátit do čela země.

Ústavní systém Venezuely

Venezuela je považována za prezidentskou demokracii. Prezident, volený většinovým volebním systémem na šest let maximálně na dvě volební období, je šéfem exekutivy a má právo omezovat ústavní záruky či dokonce pozastavit jejich platnost, to vše však se souhlasem parlamentu. Speciální zákony mohou ale jeho pravomoci ještě zvýšit. V průběhu bolívarské revoluce v roce 2000 například schválilo Národní shromáždění (venezuelský parlament) prezidentovi zmocňovací zákon, který hlavu státu vybavil mimořádnými pravomocemi, s jejichž pomocí mohl vydávat zákony bez souhlasu parlamentu. Obdobná situace panuje i nyní, kdy současný prezident Hugo Chávez může po dobu 18 měsíců vládnout pomocí dekretů. Prezident dále jmenuje viceprezidenta a se souhlasem parlamentu i vládu. Prezidentem Venezuely je již druhé funkční období socialista Hugo Chávez, který je považován za reprezentanta chudých.

Legislativní moc náleží jednokomorovému (do roku 2000 dvoukomorovému) Národnímu shromáždění, které se skládá ze 167 členů, volených dle poměrného volebního systému na pět let, nejvíce však na tři volební období (tři křesla jsou určena zástupcům původního obyvatelstva).

Nejvyšší soudní institucí je Nejvyšší odvolací soud, který rozhoduje o ústavnosti zákonů. Soudce

jmenuje na 12 let parlament.

Venezuela, na rozdíl od většiny demokratických zemí, však vyděluje ještě další dvě složky moci – volební a občanskou. Volební moc zajišťuje Národní volební komise, složená z pěti členů, volených Národním shromážděním. Občanskou moc zajišťuje ombudsman, hlavní veřejný prokurátor a generální revizor, kteří jsou zodpovědní za reprezentaci a obranu venezuelských občanů v jejich sporech se státní mocí.

Venezuelský stranický systém

Ve Venezuele v současnosti působí několik relevantních politických stran. Dominantní pozici si udržuje proprezidentské Hnutí páté republiky, založené Hugo Chávezem v roce 1997. Strana získala ve volbách v roce 2000 76 ze 165, v roce 2005 pak 114 ze 167 křesel v Národním shromáždění a stala se tak dominantním prvkem venezuelského stranického systému. Hnutí se hlásí k odkazu revolucionáře Simóna Bolívara – demokratickému socialismu a nacionalismu. Na přelomu let došlo k odtržení části členů a založení Sjednocené socialistické strany Venezuely.

Další politické strany patří do opozičního tábora – Demokratická akce (ve volbách v roce 2000 získala 16,11 % hlasů), Projekt Venezuela (6,94 %) či Sociálně křesťanská strana Venezuely (5,10 %), které však další parlamentní volby v roce 2005 s dalšími dvěma opozičními stranami bojkotovaly, čímž umožnily Chávezovu hnutí navýšit podporu na 60 % hlasů a ovládnout tak Národní shromáždění.